6. Як допомогти собі у разі тривоги та паніки? Техніка “заземлення”. *Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ*. URL: https://nus.org.ua/news/yak-dopomogty-sobi-pry-tryvozi-ta-panitsi-tehnika-zazemlennya/ (дата звернення: 22.11.2023).

Гулеватий Андрій,
кандидат психологічних наук, доцент,
Хмельницький ОІППО

Проблеми та перспективи використання штучного інтелекту в освіті та навчання

Анотація. Розглядається вплив штучного інтелекту на навчання та організацію освітнього процесу; виокремлено проблеми та сформульовано перспективи розвитку штучного інтелекту в освіті та навчанні.

Ключові слова: штучний інтелект, освіта та навчання, технології, інновації.

Багато людей мають уявлення, що штучний інтелект (ШІ) подібний до людського інтелекту, але створений штучно. Проте це уявлення є спрощеним. ШІ є програмним забезпеченням, здатним до самонавчання, яке опрацьовує інформацію, експериментує у різних сферах. Після цього аналізує свої результати і адаптує свій алгоритм відповідно до них. Такий процес самонавчання полягає у постійному вдосконаленні алгоритмів на основі попередніх дій.

Технологія штучного інтелекту не є новою: її початки сягають 1960-х років, і протягом останніх двадцяти років вона активно розвивається. Останні роки штучний інтелект вийшов на масовий ринок у формі таких продуктів, як чат GPT або Midjourney, яка призначена для генерації зображень.

Протистояння "людина проти машин" існує вже близько двох тисяч років. Коли вперше з'явилися катапульти, виникли страхи, що машини можуть вийти переможцями в цьому протистоянні. Розвиток нашої цивілізації завдяки технологічним інноваціям завжди супроводжується соціальними змінами. Останньою великою революцією, що вивчається навіть у школах, є Велика промислова революція, яка призвела до появи парового двигуна та змін у виробництві. Такі зміни часто призводять до втрати робочих місць, проте вони є необхідними для прогресу суспільства.

Сьогодні ми переживаємо ще один поворот в технологічних змінах. Штучний інтелект вже існує і має значний вплив на суспільство. Він революціонізує економіку,

навчання, творчість та виконання щоденних рутинних завдань. Тому заборона або зупинка цього процесу нічого не дадуть.

У кризових ситуаціях зміни відбуваються значно легше, ніж у стабільних часах. В Україні зараз настала криза в багатьох сферах життя, що пов'язана з нападом росії. Відновлення старих систем не є рішенням, що принесе успіх. Замість цього ми маємо історичну можливість змінити ситуацію докорінно і стати не лише споживачами, але й творцями інновацій та технологій, у тому числі й в галузі освіти.

Спочатку необхідно розглянути, що означає бути учителем. Чи він просто переказує зміст підручника, чи ж виступає як наставник? Якщо ми розглядаємо вчителя як наставника, то він має відкривати для дитини шлях до її розвитку і бути її активним провідником. Вчитель або викладач, який не має органічного ставлення до цього, не може стати наставником для дитини. Замість цього він буде просто виконувати навчальні плани, не спрямовуючи дітей вперед.

Щоб використовувати штучний інтелект у навчальній практиці, вчителю потрібна лише одна риса - цікавість. Бо це неймовірно цікаво бути свідком і співтворцем такої кількості революцій, яка відбувається у наш час. У цьому контексті вчителю доступні два варіанти.

Перший варіант: "Я цього боюсь або ігнорую, продовжую читати уроки так, як читав усе життя". Це лише забирає увагу дітей від того, що їм потрібно буде у майбутньому, і вони втрачають інтерес, концентрацію та зосередженість.

Другий варіант: "Ого, як цікаво, давайте розберемося в цьому разом, разом з дітьми розвиватимемося!" Можливо, діти розповідатимуть, як вони користуються чатом GPT, і ви разом з ними почнете писати твори за допомогою штучного інтелекту.

Раніше, для створення коміксу потрібні були професійні навички, а сьогодні ви можете створити його за один урок. GPT допоможе згенерувати сценарій і розробити героя. ШІ не зробить за вас творчу роботу, він просто прискорить вас там, де ви б витратили багато часу на аналіз та обробку інформації. Midjourney згенерує графіку і в кінці уроку ви разом з учнями матимете крутий комікс професійної якості!

На сьогоднішній день існують багато програми, які генерують зображення, тому можна сказати, що створення якісного малюнка за допомогою штучного інтелекту не є таким вже й складним завданням. Щоб досягти успіху в цьому, потрібна не лише ідея, а й широкий світогляд, здатність адекватно описати її.

Але водночас існують науковці, автори, які страждають від штучного інтелекту, особливо ті, чиї роботи використовуються для навчання програм. Їхні права дуже

слабко захищені. Проте, важливо розуміти, що плагіат полягає у копіюванні чиєїсь роботи без змін. Штучний інтелект ніколи не копіюватиме роботу один в один, він створює щось нове на основі вихідних даних. Далі перед нами відкривається перспектива реалістичних зображень у будь-якому стилі.

Поява чат-ботів з такими можливостями викликає тривогу тим, що учні можуть перестати виконувати завдання самостійно. Але проблема списування не є новою. Діти вже використовують Google та готові роботи з Інтернету. Але тепер з появою ChatGPT ця проблема стала ще актуальнішою, оскільки роботи стають новими текстами, а не лише копіями існуючих матеріалів.

Для того, щоб адаптуватися до цих нових інструментів, потрібно змінювати не парадигму контролю, а сам навчальний процес. Потрібно звертати більше уваги на виховний момент та вчити дітей користуватися штучним інтелектом як інструментом для самовдосконалення та креативності.

Для контролю краще давати більше творчих завдань та менше тестів. Можна розробляти контрольні роботи, орієнтуючись на тести PISA, які спрямовані на оцінку компетентностей учнів. Це дозволить уникнути ситуацій, коли штучний інтелект здатен швидко відповісти на питання чи вирішити завдання.

Уже зараз багато вчителів використовують компетентнісний підхід, формулюючи завдання таким чином, що для їх виконання потрібно мати власний досвід. Це дійсно ефективний метод, який сприяє активному навчанню та розвитку учнів.

Деякі вчителі відмовляються опановувати нові технології, і це не лише психологічний бар'єр. Особливо вчителі старшого покоління бояться невдачі в новому. Для багатьох з них нові технології здаються складними, зі значними часовими затратами, і вони відштовхуються від них. Часто вчителі вигадують інші причини відмови, наприклад, вони можуть стверджувати, що ці технології не ефективні, не потрібні або що в минулому без них обходилися.

Тому для успішного впровадження нових технологій важливо показати вчителям, що це не так складно, як здається. В кожному навчальному закладі є люди, які вже вміють і люблять працювати з інноваціями, і вони можуть допомогти іншим опанувати ці технології. Проте важливо, щоб керівництво школи підтримувало цих людей.

Найпростіший спосіб впровадження нових технологій в школі — це обмін знаннями між колегами. Тому якщо один вчитель вивчить та застосує нову

технологію, інші вчителі також почнуть її використовувати, якщо побачать результат.

Нам всім потрібно зрозуміти, що нові технології — наше майбутнє, і вони вже тут. Ми не можемо уникнути їхнього впливу. Найкращий спосіб використовувати їх на користь — це прийняти їх. Тому вчителям варто звертатися до дітей за допомогою. Діти, починаючи з 7-го класу, а то й раніше, дуже швидко вивчають нові технології. Якщо вчителі виявлять інтерес до того, як діти використовують ці технології, і попросять їх показати, як вони це роблять, це буде найкращим способом впровадити їх в навчальний процес. Тоді діти побачать нові технології як інструмент співпраці з вчителями, а не як можливість списувати або уникнути праці.

Таким чином, на сьогодні можна відзначити наступні проблеми, що їх відзначають українські науковці:

Несамостійність виконання робіт учнями.

Згідно з дослідженням Олени Вишнякової, **25%** учнів вже зараз використовують ШІ для написання рефератів та есе.

Науковці відзначають, що це може призвести до "шахрайства" та нездатності учнів самостійно мислити та вирішувати проблеми

Залежність від технологій.

Надмірне використання ШІ може призвести до втрати важливих навичок, таких як критичне мислення, креативність та комунікація. ШІ не повинен замінювати вчителя, а лише доповнювати його роботу, допомагаючи учням у навчанні.

Нерівномірність доступу до технологій.

Віктор Громовий звертає увагу на те, що не всі учні мають однаковий доступ до Інтернету та комп'ютерів, що може посилити нерівність у доступі до якісної освіти.

Олена Пономаренко підкреслює, що важливо забезпечити доступ до ШІ-технологій для всіх учнів, незалежно від їхнього соціального статусу чи місця проживання.

Етичні проблеми.

Олександр Авраменко застерігає, що використання ШІ може призвести до порушення конфіденційності даних учнів, а також до упередженості та дискримінації.

Важливо розробити етичні норми та правила використання ШІ в освіті, щоб захистити права та інтереси учнів.

Вплив на соціальну взаємодію.

Надмірне використання ШІ може негативно вплинути на розвиток соціальних навичок учнів та їхню здатність спілкуватися з іншими людьми. Важливо знайти баланс між використанням ШІ та традиційними методами навчання, щоб не ізолювати учнів один від одного.

Разом з тим, маємо відзначити і перспективи використання штучного інтелекту в освіті:

Покращення доступу до освіти.

ШІ-системи можуть бути використані для створення онлайн-курсів та інших навчальних матеріалів, що зробить освіту більш доступною для людей з особливими потребами, обмеженими можливостями та тих, хто живе в віддалених районах.

Підтримка вчителів.

ШІ-системи можуть допомогти вчителям перевіряти роботи учнів, надавати їм зворотній зв'язок та розробляти індивідуальні навчальні плани. Це дозволить вчителям зосередитися на більш важливих завданнях, таких як індивідуальна робота з учнями та створення сприятливої атмосфери навчання.

Розвиток нових навичок.

ШІ-системи можуть бути використані для навчання учнів новим навичкам, таким як кодування, критичне мислення та вирішення проблем. Ці навички будуть дуже важливими для успіху в майбутньому.

Зробити навчання більш цікавим.

ШІ-системи можуть бути використані для створення інтерактивних навчальних ігор та симуляцій, які зроблять навчання більш цікавим та захоплюючим для учнів. Це може призвести до підвищення мотивації учнів та покращення результатів навчання.

Результати використання штучного інтелекту (ШІ) в освіті поки що можна визначити як експериментальні, оскільки ця галузь ще знаходиться на своєму етапі розвитку. Для досягнення максимальних результатів потрібно провести більше досліджень, щоб усвідомити, як найкраще використовувати ШІ для покращення освітнього процесу. Однак важливо відзначити, що потенціал штучного інтелекту для трансформації освіти є значним.

Список використаних джерел та літератури:

1. Мар’єнко, М., & Коваленко, В. (2023). ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ВІДКРИТА НАУКА В ОСВІТІ. *Фізико-математична освіта*, *38*(1), 48–53. https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007

2. Штучний інтелект в освіті: відповідальне ставлення [Електронний ресурс] : бібліографічний покажчик / уклад. Олена Найдьонова ; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2023. – 11 с.

3. Біокібернетика Миколи Амосова. Інформаційні технології в Україні: історії та особистості: вебсайт. URL: http://ua.uacomputing.com/stories/nikolay-amosovs-bio-cybernetics (дата звернення: 25.05.2023).

4. Погореленко А. Штучний інтелект : сутність, аналіз застосування, перспективи розвитку. Економічні науки. 2018. Вип. 32. С. 22–27.

5. https://naurok.com.ua/post/perspektivi-vikoristannya-shtuchnogo-intelektu-v-shkilniy-osviti

6. https://osvitoria.media/experience/pidkorit-shi-yaki-tehnologiyi-varto-vzyaty-v-robotu-vchytelyu/

Гуменюк Світлана,
вчитель початкових класів
Кам'янець-Подільського НРЦ

Використання ефективних інноваційні технології навчання в початковій школі для дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах воєнного стану

Анотація: обґрунтування дієвих інноваційних методів навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах воєнного стану, коротка характеристика, рекомендації щодо організації та здійснення навчання дітей зазначеної категорії.

***Ключові слова**:* діти з інтелектуальними порушеннями, інноваційні технології навчання, офлайн навчально-виховна робота, ерготерапія, музикотерапія, казкотерапія, зоотерапія, ігротерапія, арттерапія. ефективна допомога.

Кожен з нас пройшов складний шлях від першого шоку до усвідомлення факту того, що в Україні триває війна. Ми всі намагаємось адаптуватися до нових реалій і цей процес сам по собі доволі болісний, він супроводжується постійними негативними подіями. Це також створює додаткове навантаження на нестабільний психоемоційний стан дітей з інтелектуальними порушеннями. Кожен з нас шукає спосіб, який допоможе зібрати себе докупи, якимось чином впорядкувати своє життя та відновити внутрішні ресурси.